

**Комунальний вищий навчальний заклад
«ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**
21050 м.Вінниця, вул.Грушевського,13, тел./факс 67-08-85,
E-mail: bil@mail.vinnica.ua

Лабораторія інклюзивної освіти

тел. 67-08-91

**Методичні рекомендації щодо організації інклюзивного навчання
у 2017-2018 навчальному році**

Присяжнюк Н.В.,

завідувач лабораторії інклюзивної освіти

Інклюзивне навчання з кожним роком стає все актуальнішим в Україні. Насамперед, це пов'язано з тим, що число дітей, які потребують корекційного навчання, неухильно росте. Дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, в Україні понад 1 млн., що становить 12% від загальної кількості дітей у країні. Окрім зростання кількості дітей з обмеженими можливостями, наголошується тенденція якісної зміни структури порушень, відмічається їх комплексний характер у кожній окремої дитини.

Інклюзія в освіті – це ступінь інклюзії в суспільстві, одна з гуманітарних ідей його розвитку.

Існує обґрунтування інклюзивної освіти:

Обґрунтування освітнього характеру: вимоги до інклюзивних навчальних закладів стосовно спільного навчання усіх дітей означають, що школи повинні розробити такі адаптовані методи навчання, які відповідають індивідуальним відмінностям учнів і, таким чином, приносять користь усім дітям.

Обґрунтування соціального характеру: інклюзивні навчальні заклади можуть змінити ставлення до існуючих відмінностей через спільне навчання усіх дітей, створюючи таким чином основу для справедливого та недискримінаційного суспільства, яке заохочує людей жити разом у злагоді.

Економічне обґрунтування: ймовірно, дешевше створювати й утримувати загальноосвітні та дошкільні навчальні заклади, в яких навчаються та виховуються усі діти разом, аніж створювати складну систему різних типів закладів, що спеціалізуються в галузі освіти конкретних груп дітей. Інклюзивні заклади, які забезпечують ефективну освіту для всіх дітей, є економічно більш прийнятним засобом забезпечення освіти для всіх.

Нагадуємо, що Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич запевнила, що «інтернати для дітей з особливими потребами не будуть скасовані, поки інклюзія не стане якісною та доступною».

Звертаємо увагу керівників навчальних закладів, педагогів, батьків на Постанову Кабінету Міністрів України від 09.08.2017р. №588 **«Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».**

Основні зміни:

1. Відкриття класу з інклюзивним навчанням здійснює керівник загальноосвітнього навчального закладу на підставі заяви батьків або законних представників дитини з особливими освітніми потребами, висновку психолого-медико-педагогічної консультації та за підтримки управління освітою.
2. Нозології учнів, які можуть навчатися в такому класі:
 - одна — три дитини із числа дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, зниженим зором слухом чи, легкими інтелектуальними порушеннями тощо;
 - не більш як двоє дітей із числа дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення, у тому числі з дислексією, розладами спектра аутизму, іншими складними порушеннями розвитку (порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з порушеннями інтелектуальними чи затримкою психічного розвитку) або тих, що пересуваються на візках.
3. Навчально-виховний процес у інклюзивних класах здійснюється відповідно до робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу. Індивідуальний навчальний план може розроблятися лише для дітей з особливостями інтелектуального розвитку.
4. Надано визначення корекційно-розвиткової роботи, її тривалості, ким визначається та може здійснюватися.
5. Надано форму складання індивідуальної програми розвитку дитини.
6. Передбачена можливість введення асистента дитини. Освітні та соціальні потреби дітей із складними порушеннями розвитку під час їх перебування в загальноосвітньому навчальному закладі задовольняються соціальними працівниками, батьками або особами, уповноваженими ними.

Відтепер створити інклюзивний клас стане легше. Так, керівник загальноосвітнього навчального закладу може організувати клас з інклюзивним навчанням на підставі заяви батьків або законних представників дитини з особливими потребами, висновку психолого-медико-педагогічної консультації та за підтримки відповідного органу управління освітою, а вирішити питання з матеріально-технічною базою допоможе освітня субвенція, яка виділяється на кожну дитину. Цільову освітню субвенцію на інклюзивну освіту у розмірі 209 млн грн. вперше закладено у бюджет 2017 року. Місцеві органи влади є відповідальними за створення

умов для навчання дитини з особливими освітніми потребами, саме вони покривають усі необхідні витрати з підготовки школи/садочка до відкриття інклюзивного класу та інклюзивної групи в садочку.

Передбачається, що кожній дитині з особливими потребами навчальна команда фахівців розроблятиме індивідуальний план розвитку, а розклад уроків/занять для таких дітей складатиметься з урахуванням індивідуальних особливостей їх навчально-пізнавальної діяльності, динаміки розумової працездатності тощо. До розробки програм, планів, графіку корекційних занять планують залучати не тільки фахівців, але й батьків чи законних представників дитини. Також для забезпечення освітніх, психолого-педагогічних, соціальних, санітарно-гігієнічних потреб дитини залучають педагогів-предметників, психологів, соціальних працівників, керівників гуртків, класних керівників, вихователів, асистентів дитини (батьки, родичі чи особа запрошена батьками). Раніше ж для допомоги дитині з особливими потребами у школі та садочку залучалися (в основному) асистент вчителя і асистент вихователя.

Окрім цього, серед дітей, які зможуть навчатися в інклюзивному класі чи групі, будуть і діти з дислексією. Це допоможе їм навчатися за індивідуальною програмою розвитку і швидко наздогнати однолітків у обсязі навантаження.

Довідка. Дислексія (д.грец. δυσ- — порушення + λέξις — мова) — вибіркове порушення навиків з читання і письма, при цьому зберігається загальні здібності до навчання.

Симптоми дислексії:

інтелект збережений;
погані навички читання;
читання з помилками, вгадує читання;
нерозуміння прочитаної інформації;
труднощі переказу тільки що прочитаного тексту;
труднощі в написанні слів, навіть простих;
безліч помилок навіть при списуванні тексту;
виражені проблеми з почерком;
нездатність виконувати завдання у встановлений термін;
підвищена чутливість нервової системи;
зайва емоційність;
дратівливість;
імпульсивність;
емоційна нестабільність;
порушення координації рухів;
незграбність;
розлад схеми тіла;
затруднення у визначенні правої і лівої сторони;
порушення міжполушарної взаємодії;

загострений естетичний смак;
виражене почуття справедливості.

Психологічні труднощі при дислексії:

емоційна нестабільність;
мінливість настроїв;
схильність «літати у хмарах»;
психологічний дискомфорт;
труднощі концентрації на одній діяльності;
схильність швидко втрачати інтерес;
безпосередність;
невпевненість в собі;
схильність нудьгувати;
прагнення відходити від дійсності;
неуважність і мрійливість;
високий рівень тривожності;
страх помилитися;
проблеми ідентифікації : я хто?

Фахівці відмічають позитивні сторони інклюзивних процесів:

- стимулюючий вплив більш здібних однолітків;
- можливість у ширшому діапазоні ознайомлюватися із життям;
- розвиток навичок спілкування та нестандартного мислення;
(як у дітей з особливостями психофізичного розвитку, так і в здорових однолітків);
- можливість виявлення гуманності, співчуття, милосердя, терпимості у реальних життєвих ситуаціях, що є ефективним засобом морального виховання.

Подолання тривалої ізоляції дітей з особливими потребами потребує не лише зміни ставлення суспільства, але й роботу по заміні підручників та навчально-методичних матеріалів.

Наразі Міністерство освіти і науки працює над запровадженням нового маркування підручників для дітей з особливими потребами – замість діагнозу на них зазначатиметься спеціальний код, який вказуватиме, для яких категорії дітей написано книгу. Це є важливим в процесі створення комфортних умов для навчання дітей з особливими потребами, тому що припиняє акцентувати увагу на діагнозах та обмеженнях.

Також передбачається зміна термінології в постанові КМУ від 23 квітня 2003 року №585 «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку».

Зокрема, з огляду на термінологію Конвенції ООН «Про права осіб з інвалідністю», було змінено:

- Слова в назві постанови та далі по документу «, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» замінили словами «з особливими освітніми потребами».
 - слово «вадами» замінили словом «порушеннями»;
- означення діагнозу «розумово відсталі діти» замінили на «діти з порушеннями розумового розвитку».

Зазначені зміни дають змогу змінити найменування вищезазначених термінів не лише в постанові, а й при маркуванні документації, підручників тощо. Створення атмосфери, толерантної і рівної для кожного, повинно стати відмінною особливістю нової освітньої політики.

ДОДАТКИ:

1. ЗМІНИ, що вносяться до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах
2. ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ
3. Пам'ятка для батьків
4. Нормативно-правова база в інклюзивній освіті України
5. Програми для корекційно-розвиткової роботи

Лабораторія інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України
від 9 серпня 2017 р. № 588

ЗМІНИ,

що вносяться до Порядку організації інклюзивного
навчання у загальноосвітніх навчальних закладах

1. У пункті 3:

1) в абзаці першому слова “з вадами фізичного” замінити словами “з порушеннями фізичного, інтелектуального”, а слова “, в тому числі дітей-інвалідів” виключити;

2) в абзаці другому слово “вадами” замінити словом “порушеннями”;

3) в абзаці п'ятому слово “кадрами” замінити словом “працівниками”.

2. Пункти 4 і 8 викласти у такій редакції:

“4. Керівник загальноосвітнього навчального закладу на підставі заяви батьків або законних представників дитини з особливими освітніми потребами, висновку психолого-медико-педагогічної консультації та за підтримки відповідного органу управління освітою організовує клас з інклюзивним навчанням, створює необхідну матеріально-технічну та навчально-методичну базу, здійснює добір відповідних педагогічних працівників тощо.”;

“8. Для забезпечення ефективності навчально-виховного процесу у класі з інклюзивним навчанням кількість учнів з особливими освітніми потребами становить:

одна — три дитини із числа дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, зниженим зором чи слухом, легкими інтелектуальними порушеннями тощо;

не більш як двоє дітей із числа дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення, у тому числі з дислексією, розладами спектра аутизму, іншими складними порушеннями розвитку (порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з інтелектуальними порушеннями чи затримкою психічного розвитку) або тих, що пересуваються на візках.”.

3. У пункті 9 слово “МОНмолодьспортом” замінити словом “МОН”.

4. Абзаци перший і другий пункту 10 викласти у такій редакції:

“10. Навчально-виховний процес у класах з інклюзивним навчанням здійснюється відповідно до робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу, складеного на основі типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів.

Відповідно до особливостей інтелектуального розвитку учня може розроблятися індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма.”.

5. Пункт 11 доповнити абзацами такого змісту:

“Корекційно-розвиткова робота — комплекс заходів із системного психолого-педагогічного супроводження дітей з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямований на корекцію порушень шляхом розвитку пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, мовлення та особистості дитини. Корекційно-розвиткова робота проводиться як корекційно-розвиткові заняття за напрямами відповідно до індивідуальних особливостей учня.

Тривалість групового корекційно-розвиткового заняття становить 35—40 хвилин, індивідуального — 20—25 хвилин. Групи наповнюваністю два — шість учнів комплектуються відповідним спеціалістом з урахуванням однорідності порушень та рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації.

Корекційно-розвиткові заняття проводяться вчителями-дефектологами (корекційними педагогами) та практичними психологами.”.

6. Пункти 12 і 13 викласти у такій редакції:

“12. Відповідно до індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності на кожного учня з особливими освітніми потребами складається індивідуальна програма розвитку за формою згідно з додатком, яка

забезпечує індивідуалізацію навчання, визначає конкретні навчальні стратегії та підходи.

В індивідуальній програмі розвитку зазначається загальна інформація про учня, наявний рівень знань і вмінь, динаміку розвитку, адаптацію навчального матеріалу, технічні пристосування, додаткові послуги (корекційно-розвиткові заняття), визначені на підставі висновку психолого-медико-педагогічної консультації.

Індивідуальна програма розвитку розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків учня або його законних представників, затверджується керівником загальноосвітнього навчального закладу і підписується батьками або законними представниками та переглядається двічі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування.

13. В індивідуальній програмі розвитку зазначається кількість годин та напрями проведення корекційно-розвиткових занять, визначені психолого-медико-педагогічною консультацією з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учня та типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема:

три — п'ять годин — для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, зниженим зором чи слухом, легкими інтелектуальними порушеннями;

п'ять — вісім годин — для дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення, розладами спектра аутизму, іншими складними порушеннями розвитку (порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з інтелектуальними порушеннями чи затримкою психічного розвитку тощо).

Години, визначені для проведення корекційно-розвиткових занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження учнів з особливими освітніми потребами. Корекційно-розвиткові заняття проводяться з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учня.”.

7. У пункті 14:

1) слово “індивідуальних” виключити;

2) доповнити пункт абзацом такого змісту:

“Освітні та соціальні потреби дітей із складними порушеннями розвитку під час їх перебування в загальноосвітньому навчальному закладі задовольняються соціальними працівниками, батьками або особами, уповноваженими ними.”.

8. В абзаці першому пункту 15 слово “індивідуальною” виключити.

9. Доповнити Порядок додатком такого змісту:

“Додаток
до Порядку

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ

1. Період виконання _____

2. Загальні відомості про учня:

прізвище, ім'я, по батькові _____

дата народження _____

повне найменування загальноосвітнього навчального закладу, в якому навчається учень _____

рік навчання _____

3. Відомості про особливості розвитку учня (особливі освітні потреби, стан здоров'я, фізичний і мовленнєвий розвиток, когнітивну, емоційно-вольову сферу, навчальну діяльність)

Порядковий номер	Дата	Короткий зміст	Джерело інформації
------------------	------	----------------	--------------------

4. Наявний рівень знань і вмінь учня

Потенційні можливості	Потреби
-----------------------	---------

5. Додаткові освітні та соціальні потреби учня (додаткова підтримка асистента вчителя, супровід соціальним працівником, робота з вчителем-дефектологом, вчителем-логопедом тощо)

☐ Так (зазначити потреби) _____

☐ Ні

6. Психолого-педагогічна допомога, що надається під час проведення у позаурочний час корекційно-розвиткових занять

Найменування заняття	Фахівець, який проводить заняття	Місце проведення заняття	Дата проведення заняття	Періодичність
----------------------	----------------------------------	--------------------------	-------------------------	---------------

7. Характеристика учня

Сфера розвитку	Стисла характеристика	Заплановані дії	Очікувані результати/уміння
----------------	-----------------------	-----------------	-----------------------------

Емоційно-вольова

Фізична

Когнітивна

Мовленнєва

Соціальна

8. Навчальні предмети (у разі, коли потенційні можливості учня не дають змоги засвоїти навчальну програму, що призводить до необхідності розроблення адаптованої або модифікованої програми)

Поряд- ковий номер	Навчальний предмет	Програма	
		адаптована	модифікована

Звільнення від вивчення окремих навчальних предметів

☐ Так (зазначити предмет (предмети) _____

☐ Ні

9. Адаптація (необхідне підкреслити)

Пристосування середовища: доступність, інтенсивність освітлення, зменшення рівня шуму в класі, приміщення для усамітнення, інше _____

Психолого-педагогічна адаптація: збільшення часу на виконання завдань, чергування видів діяльності, виконання завдань за зразком, вид та частота релаксації, використання засобів концентрації уваги, інше _____

Адаптація навчального матеріалу: адаптація навчальних посібників, наочних матеріалів, картки-підказки, використання друкованих текстів з різним розміром шрифтів, інше _____

Необхідне спеціальне обладнання

☐ Так (зазначити обладнання) _____

☐ Ні

10. Індивідуальний навчальний план

Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма розробляються відповідно до особливостей інтелектуального розвитку учня.

Індивідуальний навчальний план визначає перелік предметів та кількість годин для їх вивчення.

Навчальний предмет _____

Цілі навчання	Зміст	Педагогічні технології, спрямовані на досягнення мети	Оцінювання знань, які засвоїв учень за рік/півріччя
---------------	-------	---	---

11. Джерела інформації в процесі розроблення індивідуальної програми розвитку:

- ☐ висновок психолого-медико-педагогічної консультації
- ☐ попередня індивідуальна програма розвитку
- ☐ батьки/опікуни
- ☐ учень
- ☐ інші _____

12. Члени групи з розроблення індивідуальної програми розвитку

Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування посади	Підпис
--------------------------------	---------------------	--------

13. Узгодження індивідуальної програми розвитку з:

1) батьками/законними представниками:

прізвище, ім'я, по батькові батьків/законних представників

підпис _____ дата _____

2) учнем у разі, коли йому виповнилося 16 і більше років

підпис _____ дата _____

14. План консультування батьків/законних представників у процесі розроблення/виконання індивідуальної програми розвитку

Дата	Мета	Відповідальні особи
------	------	---------------------

15. Моніторинг стану розвитку учня та його навчальних досягнень

Сфери розвитку/ навчальні предмети	Строк проведення моніторингу			
	протягом першого півріччя навчального року	після закінчення першого півріччя навчального року	протягом другого півріччя навчального року	після закінчення навчального року

(найменування посади
директора загальноосвітнього
навчального закладу)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.”.

Пам’ятка для батьків

(у частині загальної середньої освіти)

1. Право громадян України на освіту

Статтею 3 Закону України «Про освіту» визначено, що громадяни України мають право на безкоштовну освіту в усіх державних навчальних закладах незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин.

Статтею 60 Закону України «Про освіту» встановлено, що батьки або особи, які їх замінюють, мають право: вибирати навчальний заклад для неповнолітніх дітей; обирати і бути обраними до органів громадського самоврядування навчальних закладів; звертатися до державних органів управління освітою з питань навчання, виховання дітей; захищати у відповідних державних органах і суді законні інтереси своїх дітей.

Разом з тим, частиною третьою статті 150 Сімейного Кодексу України визначено, що батьки зобов'язані забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя; у частині третій статті 59 Закону України «Про освіту» зазначено, що батьки сприяють здобуттю дітьми освіти у навчальних закладах.

Статтею 14 Закону України «Про освіту» встановлено, що місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в галузі освіти організовують облік дітей дошкільного та шкільного віку, контролюють виконання вимог щодо навчання дітей у навчальних закладах; створюють належні умови за місцем проживання для виховання дітей, молоді, розвитку здібностей, задоволення їх інтересів. Таким чином, ці норми законодавства зобов'язують місцеві органи влади створити належні умови для навчання і виховання дитини з особливими потребами та надають батькам право вимагати від органів влади створення цих умов.

2. Як правило, зарахування учнів до загальноосвітніх навчальних закладів здійснюється з 6 років, що регламентовано статтею 20 Закону України «Про

загальну середню освіту». Тому, якщо дитині на 1 вересня виповнилося 6 років, батьки подають заяву до обраного ними навчального закладу, яка повинна бути зареєстрована у відповідності до встановленого порядку.

3. Якщо батьки знають про особливі потреби своєї дитини, рекомендується за рік до того, як дитина піде до школи, подати заяву про зарахування її на навчання разом з висновком психолого-медико-педагогічної консультації (далі – ПМПК), у якому зазначені особливі потреби дитини. Це необхідно для того, щоб адміністрація школи спільно з відповідним органом управління освітою мали час створити відповідні умови для перебування та навчання дитини з особливими потребами (архітектурна доступність, безбар'єрність та зонування простору, введення додаткових посад, створення інклюзивних або спеціальних класів).

4. У разі відмови директора навчального закладу зарахувати дитину з особливими потребами до школи, батькам повинно бути надане письмове обґрунтування.

5. Згідно з пунктом 57 Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. № 964, учень початкової школи, який протягом одного року навчання не засвоїв програмний матеріал, за поданням педагогічної ради та згодою батьків (осіб, які їх замінюють) направляється для обстеження фахівцями відповідної психолого-медико-педагогічної консультації з метою визначення необхідних додаткових послуг для дитини. За висновками зазначеної консультації такі учні можуть продовжувати навчання за індивідуальними навчальними планами і програмами за згодою батьків (осіб, які їх замінюють).

6. Висновок ПМПК є підставою для створення інклюзивних або спеціальних класів, надання додаткових корекційних послуг дитині в інклюзивному класі та додаткового фінансування школи, в якій навчається дитина з особливими потребами. Це регламентується: постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2015 р. № 435 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» (зокрема, встановлено, що коефіцієнт фінансування учнів з особливими потребами, які навчаються у класах з інклюзивним навчанням та у спеціальних класах загальноосвітніх навчальних закладів, збільшено у 2,5 рази у порівнянні з фінансуванням навчальних потреб учнів загальноосвітньої школи).

7. Якщо батьки не згодні з висновком ПМПК місцевого (міського, районного, обласного) рівня, вони можуть звернутись за консультацією до центральної ПМПК, рішення якої є остаточним.

8. Якщо батьки відмовляються від отримання висновку ПМПК, дитина має право навчатися в обраній батьками школі, але при цьому додаткові послуги

їй надаватися не будуть, оскільки не дотримується встановлений порядок для виділення додаткових коштів для цієї дитини.

9. Якщо у навчальному закладі не створено умов для зарахування та навчання дитини з особливими потребами, директор школи разом з батьками звертаються до відповідного органу управління освітою, яке вирішує питання про створення таких умов, або рекомендує батькам інший найближчий до місця проживання навчальний заклад, де відповідні умови вже створено.

10. Якщо з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учню потрібен асистент дитини, то таку функцію може виконувати один із батьків (особа, яка їх замінює) або особа, зазначена у заяві батьків. Це регламентується статтею 59 Закону України «Про освіту», статтею 12 Закону України «Про охорону дитинства», листом Міністерства освіти і науки України від 05.06. 2015 № 1/9-280 «Про організацію навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2015/2016 навчальному році».

Нормативно-правова база в інклюзивній освіті України

Закони України:

- "Про загальну середню освіту"
- "Про реабілітацію інвалідів в Україні"
- "Конвенція про права інвалідів (укр/рос)"
- "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні"
- Закон України «Про освіту» №1144-12 від 04.06.91 (зі змінами)
- Закон України «Про дошкільну освіту» від 20.12.2001 (зі змінами)
- Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» (№2442-17 від 06.07.2010)
- Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів» (№ 4213-VI від 22.12.2011)
- Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» (№ 1324 – VII від 5 червня 2014 року)

Укази Президента України:

- Указ Президента України №926/2010 від 30 вересня 2010 р. «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні»
- Указ Президента України № 588/2011 від 19 травня 2011 р. «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями»

Акти Кабінету Міністрів України:

- Постанова КМУ від 9 серпня 2017 року № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах»
- Постанова КМУ від 12 липня 2017 року № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр»
- Постанова КМУ від 8 липня 2015 р. № 479 «Про внесення змін в додаток 2 до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 р. № 1298»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585 «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» (Із змінами, внесеними згідно з постановою КМ № 780 від 27.08.2010)
- Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 р. «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України №346 від 14.04.1997 р. та № 963 від 14.06.2000 р.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 року № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами», визначає оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для дітей з особливими освітніми потребами у поєднанні з корекційно-розвитковою роботою
- Постанова Кабінету Міністрів України № 734 від 08.08.2012 «Про організацію діяльності загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації» (Положення про школу соціальної реабілітації, Положення про професійне училище соціальної реабілітації)
- "від 16 червня 1995 р. N 433" Про поліпшення матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків"
- "від 20 липня 1996 р. N 767 "Про реалізацію Конвенції ООН про права дитини, Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей, Національної програми "Діти України" та підготовку щорічної державної доповіді про становище дітей в Україні"
- "від 17 жовтня 2007 р. N 1242 "Про затвердження Державної цільової соціальної програми реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування "
- " від 5 квітня 1994 р. N 226 "Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування"
- "від 26 серпня 2002 р. N 1243 "Про невідкладні питання діяльності дошкільних та інтернатних навчальних закладів"
- "від 22 листопада 2004 р. N 1591 "Про затвердження норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах"

- "від 27 серпня 2010 р. N 780 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. N 585"
- "від 29 липня 2009 р. N 784 "Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009-2015 роки "Безбар'єрна Україна"
- "від 25 серпня 2004 р. N 619-р " Про затвердження Концепції соціальної адаптації осіб з розумовою відсталістю "
- "від 15 серпня 2011 р. N 872 "Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах "
- "від 13 жовтня 1993 р. N 859 "Про організацію діяльності загальноосвітніх шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації"
- "від 5 липня 2004 р. N 848 "Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку "
- "від 16 червня 1998 р. N 909 "Про поліпшення матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування "
- від 26 жовтня 2016 р. № 753 Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585
- від 27 вересня 2016 р. № 671 Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України

Накази Міністерства:

- Наказ МОН України від 21.07.2017 № 1081 "Про затвердження Типового навчального плану для дітей з інтелектуальними порушеннями помірного та тяжкого ступеня (початкова школа)"
- Наказ МОН від 31.12.2015 № 1436 "Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі"
- Наказ Міністерства освіти і науки України № 912 від 01.10.2010 «Концепція розвитку інклюзивної освіти»
- Наказ МОНмолодьспорту України №1205 від 06.12.2010 р., зареєстрований у Міністерстві юстиції України 22.12.2010 р. за №1308/18603 «Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів»
- Наказ Міністерства освіти України №135 від 13.05.1993р. «Про затвердження Положення про логопедичні пункти системи освіти»
- Наказ Міністерства освіти і науки України №278 від 20.08.1996р. «Про затвердження Положення про шкільну психолого-медико-педагогічну комісію»

- Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.01.2014 № 80 «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)», (із змінами 02.09.2016)
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.04.2015 № 416 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.08.2008 № 778»
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.01.2015 № 44 «Про розроблення корекційно-розвиткового та методичного забезпечення спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів»
- Наказ МОН України від 06.02.2015 № 104/52 «Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2015 року за № 224/26669
- Наказ Міністерства № 134 від 12.02.2015 «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку»
- Наказ Міністерства № 828 від 15.07.2014 "Про внесення змін у додатки 1-13 до наказу Міністерства освіти і науки України від 28.01.2014 № 80"
- Спільний наказ Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України та Міністерство соціальної політики України № 995/557 від 10.09.2012 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 20.09.2012 №1629/21941 "Про затвердження Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування "
- Спільний наказ Міністерство освіти і науки України та Національна академія педагогічних наук України № 346/50 від 09.04.2014 р. "Про виконання рішення колегії від 23.01.2014 (протокол №1/2-2) про діяльність психолого-медико- педагогічних консультацій"
- від 11.02.2014 № 133 «Про внесення змін до додатку 5 наказу Міністерства освіти і науки України від 28.01.2014 № 80»
- від 13.12.2013 № 1772 «Про ліквідацію шкіл соціальної реабілітації»
- від 28.05.2013 № 621 «Про створення експертно-консультативної ради з питань аутизму»
- від 14.06.2013 № 768 «Про затвердження плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів»
- від 04.06.2013 № 680 «Про організацію діяльності психолого-медико- педагогічних консультацій»
- від 23.07.2013 № 1034 «Про затвердження Плану заходів щодо впровадження інклюзивного навчання в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2015 року»

- від 17.09.2013 № 1312 «Про виконання постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607»
- від 09.12.2013 № 1723 «Про діяльність санаторних та спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів»
- від 29.10.2013 № 1517 «Про розроблення навчального забезпечення для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів»
- від 11.02.2014 р. №133 "Про внесення змін до додатку 5 наказу Міністерства освіти і науки України від 28.01.2014 №80"
- від 28.01.2014 р. № 80 "Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)"
- "від 01.10.2012 р. №1063 "Про затвердження Плану заходів щодо виконання завдань і заходів Державної цільової програми на період до 2020 року"
- "від 16.08.2012 р. № 920 зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05 вересня 2012 року за № 1502/21814" Про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний центр"
- "від 23.06.2011 р. № 623/61 "Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації"
- "від 28.10.2010 р. № 1018 "Про затвердження Плану заходів щодо оптимізації мережі, фінансування загальноосвітніх шкіл соціальної реабілітації"
- "від 15.09.2008 р. № 852"Про затвердження Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку"
- "від 01.06.2005 р. № 242/329"Про затвердження Порядку організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах"
- "від 21.12.2009 р. № 1153"Про заходи МОН на виконання завдань, визначених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 року № 1482-р "Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року"
- "від 05.05.1997 р. № 137/131"Про затвердження Інструкції про медичне обстеження дітей і підлітків, які направляються до загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання"
- "від 11.09.2009 р. № 855"Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009- 2012 роки"

- "від 21.12.2009 р. № 1152"Про проведення дослідно-експериментальної роботи "Соціалізація особистості дитини в умовах реформованої спеціалізованої загальноосвітньої школи-інтернату"
- "від 05.12.2008 р. № 1105"Про затвердження типових штатів та штатних нормативів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку"
- "від 27.06.2008 р. № 587"Про проведення експерименту щодо організації інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації незалежно від форм власності та підпорядкування"
- "від 27.12.1994 р. № 362 "Про затвердження Інструкції про порядок оформлення особових справ неповнолітніх, які направляються до спеціальних загальноосвітніх шкіл та спеціальних професійних училищ для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання"
- "від 10.06.2011 р. № 568"Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями"
- "від 11.09.2009 р. № 852"Про введення навчального предмету „Українська жестова мова” та внесення змін до Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку"
- "від 05.10.2009 р. № 915"Про затвердження заходів на виконання II етапу Державної цільової соціальної програми реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування"
- "від 09.12.2010 р. № 1224"Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах"

Листи Міністерства:

- Лист МОН України від 03.07.2017 № 1/9-362 "Про Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах для навчання дітей з особливими освітніми потребами (за нозологіями) у 2017/2018 навчальному році"
- Лист МОН України від 14.06.2017 № 1/9-325 "Про навчальні плани та організацію навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2017/2018 навчальному році"
- Лист МОН України від 12.07.2017 № 1/9-385 "Про навчальні плани та організацію навчально-реабілітаційного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2017/2018 навчальному році"

- Лист МОН України від 10.01.2017 № 1/9-2 «Про сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими освітніми потребами»
- Лист МОН України від 06.02.2017 № 1/9-63 «Щодо навчальної літератури для дітей з особливими освітніми потребами»
- Лист МОН України від 09.06.2016 № 1/9-293 «Про доступність дітей з особливими потребами до опорних навчальних закладів»
- Лист МОН України від 30.11.2015 № 1/9-575 «Про виїзд дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за кордон»
- Лист Міністерства освіти і науки України, Інституту модернізації змісту освіти від 07.09.2015 № 2.1/10-39
- Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-456 від 18.06.2012 «Про запровадження навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти»
- Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 18.05.2012 «Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання»
- Лист МОН України від 05.06.2015 № 1/9-280 «Про організацію навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2015/2016 навчальному році»
- Лист Міністерства № 1/9-430 від 28.08.2014 р. «До листів Міністерства освіти і науки України від 25.06.2014 № 1/9-335 та від 13.08.2014 № 1/9-413»
- від 04.09.2014 № 1/9-445 «Про забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами, з числа переселенців із місць проведення антитерористичної операції»
- від 13.08.2014 № 1/9-414 "Про забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів"
- від 13.08.2014 № 1/9-413 "Про організацію навчально-виховного процесу учнів з розумовою відсталістю та затримкою психічного розвитку"
- від 20.05.2014 № 1/9-256 "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування"
- від 19.05.2014 № 1/9-255 "Про організацію оздоровлення вихованців інтернатних закладів влітку 2014 року"
- від 18.03.2014 № 1/9-150 "Про завершення навчального року у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах"
- від 26.07.2012 1/9-529 «Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання»
- від 25.09.2012 1/9-675 «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя»

- від 28.09.2013 1/9-694 «Щодо введення посади вихователя (асистента вчителя) у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням»
- від 02.01.2013 1/9-1 «Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання»
- від 31.01.2013 1/9-66 «Щодо організації роботи інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»
- від 11.04.2013 1/9-273 «Про посилення профілактичної роботи в інтернатних закладах»
- від 08.08.2013 1/9-539 «Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами»
- від 27.07.2012 р. № 1/9-532 "Про посилення профілактичної роботи в інтернатних закладах"
- "від 02.04.2012 р. № 1/9-245 "Щодо одержання документа про освіту учнями з особливими потребами загальноосвітніх навчальних закладах"
- "від 07.10.2010 р. № 1/9-888 "Про запобігання ГРВІ у інтернатних закладах"
- "від 16.07.2009 р. № 1/9-482 "Про недопущення безпідставного скорочення мережі логопедичних пунктів"
- "від 15.09.2010 р. № 1/9-628 "Про виконання розпорядження Кабінету Міністрів України"
- "від 15.04.2011 р. № 1/9-284 "Про створення, реорганізацію та ліквідацію загальноосвітніх навчальних закладів"
- "від 23.06.2010 р. № 1/9-449 "Про підготовку фахівців з ортопедагогіки" від 26 жовтня 2016 р. № 753

Програми для корекційно-розвиткової роботи

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей

з порушеннями зору

«Корекція розвитку» (корекція пізнавальної сфери). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Сулейманова Ю. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (корекція емоційно-вольової сфери). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних

загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Гудим І. М., Костенко Т. М., Довгопола К. С. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Розвиток мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Скринникова С. В., Соляник Л. Д.

«Соціально-побутове орієнтування». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Легкий О. М.

«Орієнтування в просторі». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Кондратенко С. В., Гошовський В. І.

«Лікувальна фізична культура». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Шеремет Б. Г.

«Ритміка». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Бондаренко Ю. А.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Орієнтування в просторі» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей (Кондратенко С. В., Гошковський В. І.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором (Легкий О., Якимів О., Галів В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура (Ритміка)» для 5-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором (Шеремет Б. Г., Начинова О. В., Дашковська А. В., Міхеєва Н. І.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором (Христосва Н. В., Масютіна Л. І., Воробйова М. О., Гудим І. М.).

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей
з порушеннями слуху

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» для підготовчих, 1-5 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (авт. Федоренко О. Ф., Ломакіна О. М., Васильєва В. В., Юхимович Л. Ф., Аркуша Ю. М.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» для підготовчих, 1-5 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (авт. Федоренко О. Ф., Мала Н. І., Савчук О. О., Москаленко Т. І.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями слуху (авт. Вовченко О. А.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» для 6-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О. Ф., Автомонова І. В., Різоль М. В., Коноваленко М. В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» для 11-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О. Ф., Автомонова І. В., Різоль М. В., Коноваленко М. В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» для 6-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О. Ф., Васильєва В. В., Юхимович Л. Ф., Ільченко Е. С.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» для 11-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О. Ф., Васильєва В. В., Юхимович Л. Ф., Ільченко Е. С.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом (Форостян О. І., Шеремет Б. Г., Лещій Н. П., Малій В. М.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей (Форостян О. І., Шеремет Б. Г., Лещій Н. П., Малій В. М.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом (Форостян О. І., Шеремет Б. Г., Лещій Н. П., Малій В. М.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей (Форостян О. І., Шеремет Б. Г., Лещій Н. П., Малій В. М.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом (Вовченко О. А.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей (Вовченко О. А.).

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей із затримкою психічного розвитку

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Омельченко І. М., Федорович Л. О.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Бабяк О. О.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (корекція особистісного розвитку) для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Логвінова І. П., Кучеренко Ю. О.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (корекція когнітивного розвитку) для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Сак Т. В., Прохоренко Л. І.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-9 класів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (Шеремет Б. Г., Сак Т. В., Соколова Г. Б., Маматова З. Р., Бабяк О. О., Мельниченко М. В.).

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей
з порушеннями опорно-рухового апарату

«Корекція мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Ільєнко Т.А., Стах О.Г., Трофименко Л.І.

«Корекція розвитку» (базова). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Чеботарьова О. В., Іоганова Н. А. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Соціальна адаптація першокласника). Програма з корекційно-розвиткової роботи для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Яременко О. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Розвиток пізнавальної діяльності). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого класу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Наливкіна Н. М. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Формування графічних навичок у дітей підготовчого та перших класів). Програма з корекційно-розвиткової роботи для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Чорна І. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Сенсомоторний розвиток). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. П'ята М. І. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Лего-конструювання). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Лапін А. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Арт-корекція). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Брусенська І. М. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Формування навчально-мовленнєвої діяльності учнів за допомогою казки). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Літинська Я. Г., Трембалович І. П. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Розвиток комунікативної функції мовлення «Говірливий струмок»). Програма з корекційно-розвиткової роботи для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Жеплінська С. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Формування лінгвістичних понять на основі використання асоціативних схем). Програма з корекційно-розвиткової роботи для 3 класу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Татарінова О. М. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Формування знань про довкілля засобами пізнавальних завдань). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 3, 4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Гусак Т. О. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Пізнай навколишній світ). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1 класу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

Пігур О. В., Соколовська І. М., Лазорчин О. С. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Цікава скринька). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Коваль Л. І. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Корекційна ритміка). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Гладченко І. В., Шепічак О. О. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Світ Монтесорі). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Дишлюк Т. Б. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Корекція розвитку» (Готовність дитини до навчання в школі (діагностична методика)). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Яременко О. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

«Лікувальна фізкультура». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Остапенко Т. В., Авраменко Л. Ю., Свистун Г. М.

«Корекція розвитку». (Методичні рекомендації). Програми з корекційно-розвивальної роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Чеботарьова О.В.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (базова) для 11-12 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Чеботарьова О. В., Іоганова Н. А., Топчій Н. Г.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (базова) для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Чеботарьова О. В., Іоганова Н. А., Топчій Н. Г.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (розвиток художньо-естетичної діяльності) для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Гаман Л. М., Чеботарьова О. В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (арт-корекція засобами нетрадиційних видів занять) для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Крисяк Р. Б., Чеботарьова О. В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Програма корекційних занять з ЛФК для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Остапенко Т. В., Авраменко Ю. В., Свистун Г. М.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (корекція емоційно-вольової сфери) для 5-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Єгорова Г. А.).

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

«Розвиток мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення дітей з помірною розумовою відсталістю в процесі ознайомлення з природою» для підготовчих, 1-4 класів. Хайдарова О.С., Блеч Г. О.

«Розвиток мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення з використанням методики ТАН-Содерберг» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Заремба В.В., Ліщук Н.І., Морозова Н.В., Блеч Г. О.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Бобренко І. В.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Острівць здоров'я» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів

для дітей з розумовою відсталістю. Ковтун А. В., Кунникова О. О., Стригунова А. І., Бобренко І. В.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Театральна логоритміка» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Папета О.В., Демянович М.З., Компанієнко О.М., Гладченко І. В.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «У світі ритмів» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Левченко Л. Й., Гладченко І. В.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Барабанотерапія» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Василевська Л.Є., Гладченко І. В.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток психомоторики та сенсорних процесів» (психосоціальний розвиток) для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Жук Т.Я., Трикоз С. В.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Азбука творчості» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Чеботарьова О. В., Брусенська І. М.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Музичні краплинки» для 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Шеклунова Н.О., Міненко А. В.

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» (варіативний модуль «Подорож у життя») для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Міненко А. В., Грикун А. С.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для учнів 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів з помірними інтелектуальними порушеннями (Хайдарова О. С., Блеч Г. О.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Фізика і хімія (в позаурочний час)» для 6-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Дзіядевич Л. Г., Трикоз С. В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Географія» (у позаурочний час) для 6-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Мальчевська О. П., Трикоз С. В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з

інтелектуальними порушеннями (Редько Л. О., Безкоровайна Л. А., Гладченко І. В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Театральна логоритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Папета О. В., Іванченко С. В., Гладченко І. В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» (барабанотерапія) для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Сухорукова О., Василевська Л., Гладченко І. В.).

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Бобренко І. В.).

«Лікувальна фізкультура». Програма з корекційно-розвиткової роботи для 7 – 10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Чепурний А. В.

«Лікувальна фізкультура». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Чепурний А. В.

«Корекція мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Трофименко Л. І., Ільяна В. М., Пригода З. С., Грибань Г. В., Аркадьєва О. О.

«Корекція мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Трофименко Л. І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Грибань Г.В., Аркадьєва О.О.

«Корекція розвитку». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Рібцун Ю.В.

«Логоритміка». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Куравська Л. С.